

16. Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави : закон України від 19 черв. 2003 р. № 975-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/975-15>.

17. Про судоустрій і статус суддів : закон України від 7 лип. 2010 р. № 2453-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>.

Надійшла до редколегії 11.12.2014

МОМОТЕНКО Т. Д. ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫЕ ОРГАНЫ: ПОНЯТИЕ И СУЩНОСТЬ

Проанализированы нормативно-правовые акты и научные разработки по проблемам правовой регламентации деятельности правоохранительных органов. Приведены главные правоохранительные функции и перечень государственных органов Украины, которые следует отнести к правоохранительным. Также представлены существующие в научной литературе определения правоохранительных органов, сформулировано собственное определение указанного понятия и раскрыта его сущность.

Ключевые слова: правоохранительные органы, правоохранительные функции, задания, компетенция, полномочия.

МОМОТЕНКО Т. D. LAW ENFORCEMENT AGENCIES: NOTION AND CONTENTS

The given article deals with the analysis of normative law acts and scientific researches of the problem of legal regulation of the law enforcement agencies activity. The aim of the article is drawing up definition of the notion «law enforcement agencies». It is presented the main law enforcement functions and a list of official bodies of Ukraine that should be referred to law enforcement. It is pointed out that law enforcement agencies should be discerned from official bodies that execute separate law enforcement functions. The main activities of the latter are execution of other not law enforcement functions therefore they should be referred to controlling bodies.

Also it is presented the existing in scientific literature definitions of law enforcement agencies, drawn up the author's definition of the given notion and defined its contents. It is accentuated the necessity of legal fastening of the notion «law enforcement agencies» and clear determining its functions, tasks.

Keywords: law enforcement agencies, law enforcement functions, tasks, competence, mandate.

УДК 343.137.9

Р. В. НОВАК,

*здобувач кафедри кримінально-правових дисциплін
факультету права та масових комунікацій
Харківського національного університету внутрішніх справ*

КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ НА ПІДСТАВІ УГОДИ ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ

Визначено основні етапи укладання угоди про визнання винуватості, окреслено порядок розгляду угоди про визнання винуватості в суді першої інстанції, вказано суб'єктів, які вправі укласти таку угоду, охарактеризовано правові наслідки укладення угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні. Зроблено висновок, що угода про визнання винуватості створює умови для співпраці підозрюваного чи обвинуваченого з правоохоронними органами і, як наслідок, викриття більшої кількості кримінальних правопорушень, швидкого здійснення досудового розслідування, раціонального розгляду кримінального провадження в суді першої інстанції тощо.

Ключові слова: угода про визнання винуватості, суд, прокурор, підозрюваний, кримінальне провадження.

Правова захищеність законних інтересів людини, утвердження та забезпечення прав і обов'язків громадянина є основою формування демократичної і соціальної держави в Україні. Відповідно до ст. 24 Конституції України громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом [1]. Указаний

принцип розповсюджується на всі види суспільних відносин, в тому числі й на кримінальні процесуальні. Однак відповідно до специфіки кримінальної процесуальної форми неможливо в усіх випадках застосувати єдиний стандартний підхід до здійснення досудового розслідування чи судового провадження. Це, перш за

все, пов'язано з тим, що в деяких випадках процесуальна форма має враховувати суттєві обставини, які впливають на проведення кримінального провадження. Наприклад, особливий порядок здійснення досудового розслідування та судового провадження застосовується у випадку вчинення злочину неповнолітнім чи обмежено осудним, оскільки такі особи потребують додаткових кримінальних процесуальних гарантій. Одним із особливих порядків кримінального процесу є провадження на підставі угод.

Інститут кримінального провадження на підставі угод є предметом дослідження багатьох вітчизняних науковців та практиків. Зміст угоди про визнання винуватості аналізували у своїх наукових працях такі вчені, як О. В. Безрядін, О. Г. Добровольська, Д. М. Лобань, Є. В. Повзик, П. В. Прилуцький, М. В. Сіроткіна, Д. В. Філін. Незважаючи на те, що вказане питання розглядалося провідними процесуалістами, воно залишається остаточно невирішеним та потребує подальшого ґрунтовного аналізу. Необхідно визначити чіткий перелік суб'єктів, які вправі укласти угоду про визнання винуватості, та з'ясувати правила призначення узгодженого покарання між підозрюваним чи обвинуваченим і прокурором під час укладання такої угоди.

Метою статті є окреслення основних етапів укладання угоди про визнання винуватості, здійснення порівняльно-правового аналізу вітчизняного та зарубіжного законодавства щодо порядку застосування угоди про визнання винуватості, правових наслідків досягнення цих домовленостей.

Передбачена законом можливість домовленості між підозрюваним чи обвинуваченим і прокурором сприйнята суспільством позитивно та стала поширеним альтернативним способом вирішення кримінально-правових конфліктів. Так, відповідно до статистичних даних за 10 місяців поточного року на розгляд судів із обвинувальним актом направлено більш ніж 110 тис. кримінальних проваджень, з них понад 22 тис. (або 20 %) – з укладенням угод під час досудового розслідування. Найбільш активно інститут угод застосовується у Рівненській області (27 %, з них 16 % складають угоди про примирення і 10,8 % – угоди про визнання винуватості), Волинській області (26 %, з яких 15 % укладено угоди про примирення, 11 % – угоди про визнання винуватості), Житомирській області (25 %, з них 14,3 % – угоди про примирення та 10,5 % – угоди про визнання винуватості) [2].

Водночас у Харківській області (13 %, з яких 7,3 % – угоди про примирення, 6,6 % – угоди про визнання винуватості), Івано-Франківській області (9,5 %, з них 4,5 % – угоди про примирення та 5 % – угоди про визнання винуватості) та м. Києві (13 %, з яких 6,8 % – угоди про примирення, 6,1 % – угоди про визнання винуватості) спостерігається найнижча кількість кримінальних проваджень, у котрих направлено до суду обвинувальних актів із підписаною між сторонами угодою [2].

Порівнюючи практику укладання угод у кримінальному провадженні з минулим роком, слід відмітити позитивну тенденцію досягнення домовленостей у кримінальному провадженні. Так, у 2013 році від загальної кількості зареєстрованих кримінальних проваджень було укладено 9 % угод про примирення та 7,8 % – угод про визнання винуватості, а за січень – жовтень 2014 року досягнуто домовленостей про примирення у 9,2 % кримінальних проваджень і укладено угоду про визнання винуватості у 8,6 %¹ [2].

Угода про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим може бути укладена у провадженні щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості, тяжких злочинів, внаслідок яких шкода завдана лише державним чи суспільним інтересам.

Укладення угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні щодо уповноваженої особи юридичної особи, яка вчинила кримінальне правопорушення, у зв'язку з яким здійснюється провадження щодо юридичної особи, а також у кримінальному провадженні, в якому бере участь потерпілий, не допускається (ч. 4 ст. 469 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України)) [3]. Правовою підставою для застосування цієї компромісної процедури є визнання підозрюваним чи обвинуваченим своєї винуватості у вчиненому кримінальному правопорушенні, що в подальшому визначає процесуальну форму кримінального провадження.

Для забезпечення дотримання прав і законних інтересів підозрюваного, обвинуваченого під час укладання угоди про визнання винуватості передбачено чіткий порядок її укладення та конкретизовано зміст таких домовленостей. Процес укладання угоди про визнання винуватості між прокурором і підозрюваним чи обвинуваченим слід поділити на такі етапи:

¹ Відповідні показники Автономної Республіки Крим та міста Севастополя враховані за 2 місяці 2014 року на підставі електронних даних звіту.

1) ініціювання укладання угоди про визнання винуватості;

2) визнання підозрюваним, обвинуваченим своєї винуватості у вчиненому кримінальному правопорушенні;

3) врахування прокурором обставин, передбачених ст. 470 КПК України, а саме: ступінь та характер сприяння підозрюваного чи обвинуваченого у проведенні кримінального провадження щодо нього або інших осіб, характер і тяжкість обвинувачення (підозри), наявність суспільного інтересу в забезпеченні швидшого досудового розслідування і судового провадження, викритті більшої кількості кримінальних правопорушень, наявність суспільного інтересу в запобіганні, виявленні чи припиненні більшої кількості кримінальних правопорушень або інших більш тяжких кримінальних правопорушень [3];

4) складання повного тексту угоди про визнання винуватості відповідно до ст. 472 КПК України та її підписання сторонами;

5) направлення прокурором обвинувального акта з підписаною сторонами угодою про визнання винуватості до суду;

6) перевірка судом відповідності змісту угоди вимогам чинного законодавства, зокрема з'ясування позиції обвинуваченого та обставин, що мають значення для перевірки й оцінки змісту укладеної угоди про визнання винуватості;

7) ухвалення судом вироку, яким затверджується угода про визнання винуватості та призначається узгоджена між сторонами міра покарання.

Укладення угоди про визнання винуватості в обов'язковому порядку здійснюється за участі прокурора та підозрюваного чи обвинуваченого. Це пояснюється тим, що ініціювання укладення угоди про визнання винуватості може здійснюватися як прокурором, так і підозрюваним чи обвинуваченим відповідно до ч. 2 ст. 469 КПК України. Вважаємо за доцільне розширити перелік суб'єктів укладання угоди про визнання винуватості й доповнити його захисником. При цьому захисник зобов'язаний брати участь під час як укладання угоди на досудовому розслідуванні, так і її розгляду в суді. Вказане обґрунтовується тим, що для належного складання угоди необхідно мати певні знання кримінального та кримінально-процесуального права, зокрема правильно визначити кримінально-правову кваліфікацію діянь підозрюваного чи обвинуваченого.

Аналіз судової практики свідчить, що у 13 % кримінальних проваджень, в яких укла-

дено угоду між прокурором і підозрюваним про визнання винуватості, обвинувачений у судовому засіданні заперечує проти затвердження угоди, пояснюючи це тим, що під час укладання угоди йому не було детально роз'яснено його права та наслідки укладання та затвердження такої угоди. У деяких випадках прокурори неправильно кваліфікують діяння потерпілого за чинним законодавством або укладають угоди про визнання винуватості, навіть у тих випадках, де є потерпілий [4, с. 14]. Таким чином, забезпечення обов'язкової участі захисника для підозрюваного чи обвинуваченого під час укладання угоди про визнання винуватості створить додаткові гарантії дотримання прав, свобод і законних інтересів особи у кримінальному провадженні.

Вказане відповідає нормам кримінального процесуального законодавства зарубіжних країн. Так, відповідно до ч. 5 ст. 505 КПК Республіки Молдова однією з умов застосування угоди про визнання винуватості є те, що захисник окремо свідчить у письмовій формі, що угода про визнання винуватості обвинувачуваним, підсудним була розглянута ним особисто, передбачений законом порядок укладення угоди було дотримано і визнання обвинувачуваним, підсудним своєї винуватості є наслідком їх попередньої домовленості [5].

Підтримуючи правову позицію М. В. Сіроткіної, необхідно зазначити, що порушення права на захист у випадку обов'язкової участі захисника як під час укладення угоди, так і затвердження угоди про визнання винуватості, є підставою для перегляду вироку суду на підставі угоди [6, с. 35].

У науковій літературі висвітлюється позиція про доцільність укладання угоди про визнання винуватості не тільки за участі захисника, а й у кримінальних провадженнях, в яких є потерпілий. Так, Є. В. Повзик зазначає, що «укладення угоди про визнання винуватості доцільно поширити й на злочини, якими завдано шкоду потерпілому, думка якого, водночас, не повинна впливати на її укладення. Це, у свою чергу, зумовлює можливість існування потреби останнього у захисті його прав і законних інтересів, зокрема, щодо відшкодування завданої злочином шкоди. З огляду на це, вбачається, що за умови висунення потерпілим вимоги про відшкодування шкоди необхідно зобов'язати підозрюваного, обвинуваченого її задовольнити» [7, с. 80].

Вважаємо, що недоцільно розширювати категорію злочинів, у яких потерпілий вправі досягти домовленості. У КПК України передбачено,

що потерпілий може укласти угоду про примирення у справах щодо кримінальних проступків, злочинів невеликої чи середньої тяжкості та у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення. Метою таких угод є саме примирення потерпілого з підозрюваним чи обвинуваченим, відновлення безконфліктного становища між ними. Водночас укладання угоди про визнання винуватості з потерпілим щодо тяжких злочинів такої меті не відповідатиме.

Відповідно до ст. 12 Кримінального кодексу України (далі – КК України) тяжким є злочин, за який передбачено покарання – позбавлення волі на строк не більше 10 років, а також штраф у розмірі не більше двадцяти п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (наприклад, умисне вбивство (ч. 1 ст. 115 КК України), вбивство двох або більше осіб, вчинене через необережність (ч. 2 ст. 119 КК України), умисне тяжке тілесне ушкодження, що має характер особливого мучення, або вчинене групою осіб, а також з метою залякування потерпілого або інших осіб, чи з мотивів расової, національної або релігійної нетерпимості, або вчинене на замовлення, або таке, що спричинило смерть потерпілого (ч. 2 ст. 121 КК України) [8]. Вказана категорія злочинів переважно кваліфікується як спричинення непоправної шкоди життю та здоров'ю особи. Водночас людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження та забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (ст. 3 Конституції України) [1].

Таким чином, укладення угоди про визнання винуватості в тяжких злочинах із потерпілим не відповідає основним засадам судочинства, принципам, що покладені в основу діяльності кримінальної юстиції, тощо.

Відповідно до ст. 472 КПК України в угоді про визнання винуватості зазначаються її сторони, формулювання підозри чи обвинувачення та його правова кваліфікація з зазначенням статті (частини статті), істотні для відповідного кримінального провадження обставини, беззастережне визнання підозрюваним чи обвинуваченим своєї винуватості у вчиненні кримінального правопорушення, обов'язки підозрюваного чи обвинуваченого щодо співпраці у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою (якщо відповідних домовленос-

тей попередньо було досягнуто), узгоджене покарання та згода підозрюваного, обвинуваченого на його призначення або на призначення покарання й звільнення від його відбування з випробуванням, наслідки укладення і затвердження угоди, наслідки невиконання угоди. В угоді зазначається дата її укладення, вона скріплюється підписами сторін [3].

Істотною умовою угоди про визнання винуватості є узгоджене покарання та згода підозрюваного, обвинуваченого на його призначення. Більшість науковців вказують, що така умова має бути більш конкретизована в КПК України, оскільки питання правового регулювання правил призначення покарання під час укладання угоди про визнання винуватості не визначено, і, як наслідок, прокурор може на власний розсуд визначити покарання [6, с. 35; 7, с. 81–83]. Зазначене викликає сумніви з огляду на таке. По-перше, визначення меж призначення покарання стосується сфери матеріального права. Тому у процесуальному праві не можуть повторно дублюватися правові норми, що окреслюють межі домовленостей щодо покарання між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим під час укладання угоди про визнання винуватості. По-друге, суд під час затвердження угоди про визнання винуватості перевіряє її на відповідність нормам чинного законодавства, зокрема КК України та КПК України, у випадку виявлення невідповідності змісту угоди вимогам чинного законодавства – відмовляє в її затвердженні. По-третє, прокурор, визначаючи узгоджене покарання в угоді про визнання винуватості, керується не своєю правосвідомістю, а нормами КК України, а саме:

1) якщо були передумови готування до злочину – строк або розмір покарання не може перевищувати половини максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого санкцією статті (ч. 2 ст. 68 КК України) [8];

2) якщо був замах на злочин – строк або розмір покарання не може перевищувати двох третин максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого санкцією статті (ч. 3 ст. 68 КК України) [8];

3) якщо особа виконувала роль пособника, підбурювача, організатора чи другорядного виконавця – покарання їй може бути призначено нижче меж, установлених у санкції, у випадку виявлення кількох обставин, що пом'якшують покарання, призначається більш м'який вид основного покарання, не зазначеного в санкції статті (ч. 4 ст. 68 КК України, ч. 3 ст. 65 КК України, ст. 69 КК України) [8];

4) якщо особа виконувала спеціальне завдання, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації з метою попередження чи розкриття їх злочинної діяльності, та у складі організованої групи чи злочинної організації умисно вчинила тяжкий злочин, пов'язаний із настанням тяжких наслідків, – покарання у виді позбавлення волі не може бути призначене їй на строк більший, ніж половина максимального строку позбавлення волі, передбаченого законом за цей злочин (ч. 3 ст. 43 КК України) [8];

5) у випадку наявності кількох обставин, що пом'якшують покарання та істотно знижують ступінь тяжкості вчиненого злочину, покарання може бути призначено нижче меж, установлених у санкції статті (частини статті), або призначено більш м'який вид основного покарання, не зазначеного в санкції статті (ст. 69 КК України) [8];

6) за наявності обставин, що пом'якшують покарання, передбачених п. 1, 2 ч. 1 ст. 66 КК України, відсутності обставин, що обтяжують покарання, а також у разі визнання обвинуваченим своєї вини, строк або розмір покарання не може перевищувати двох третин максимального строку або розміру найбільш суворого виду покарання, передбаченого відповідною санкцією статті (ст. 69-1 КК України) [8];

7) під час призначення покарання неповнолітньому, крім обставин, передбачених у ст. 65–67 КК України, мають бути враховані умови його життя і виховання, вплив дорослих, рівень розвитку та інші особливості особи неповнолітнього (ст. 103 КК України) [8].

Таким чином, прокурор у межах вказаних правил призначення покарання може визначити та узгодити межі покарання підозрюваному чи обвинуваченому під час укладання угоди про визнання винуватості.

Відповідно до ч. 2 ст. 474 КПК України розгляд угоди про визнання винуватості проводиться судом під час підготовчого судового засідання за обов'язкової участі сторін угоди з повідомленням інших учасників судового провадження [3]. Тобто угода про визнання винуватості не передбачає проведення судового розгляду в повному обсязі, оскільки факт її укладення є підставою для скорочення розгляду провадження в суді першої інстанції. У зв'язку з цим під час розгляду кримінального провадження не застосовуються всі процесуальні гарантії, передбачені судовим розглядом [7, с. 86]. Предмет кримінального процесуального пізнання суду під час розгляду угоди про визнання винуватості обмежений досліджен-

ням лише обставин, які стосуються змісту угоди та порядку її укладання, оскільки пріоритетне значення надається домовленостям, котрі досягнуті між сторонами.

Доцільно наголосити, що в деяких зарубіжних країнах порядок судового розгляду під час затвердження угоди про визнання винуватості є більш конкретизований та визначений. Так, відповідно до Федеральних правил кримінального процесу США суд для перевірки обставин укладання угоди про визнання винуватості ставить обвинуваченому певний перелік запитань у відкритому судовому засіданні. Крім того, суд має бути обізнаний про зміст узгодженого покарання між прокурором та обвинуваченим [9, с. 32]. Згідно з КПК Республіки Молдова суд першої інстанції займає досить активну позицію щодо з'ясування всіх обставин кримінального провадження, що передували укладенню угоди про визнання винуватості. Суд має дослідити такі обставини кримінального провадження: 1) чи є свідчення захисника про бажання обвинуваченого, підсудного укласти угоду про визнання винуватості; 2) чи відповідає позиція захисника позиції обвинуваченого, підсудного; 3) чи отримав обвинувачений обвинувальний акт, чи обговорював він його зміст із захисником; 4) чи задоволений обвинувачений якістю юридичної допомоги, наданої його захисником; 5) чи бажає він після обговорення із захисником, щоб угода про визнання винуватості була затверджена судом; 6) чи мав обвинувачений, підсудний можливість прочитати угоду про визнання винуватості й обговорити її зміст із захисником до підписання угоди; 7) чи є угода про визнання винуватості повним вираженням домовленостей між сторонами (п. 1–5 ч. 3 ст. 506 КПК Республіки Молдова) [5].

Таким чином, у КПК України доцільно передбачити обов'язок суду з'ясувати в обвинуваченого всі обставини кримінального провадження з моменту ініціювання укладання угоди до її фактичного підписання, його ставлення до доказів, що знаходяться в матеріалах провадження, тощо.

Правові наслідки затвердження угоди про визнання винуватості полягають у тому, що укладанням угоди обмежується право обвинуваченого, його захисника чи законного представника оскаржувати вирок в апеляційному чи касаційному порядку. Вони вправі його оскаржити виключно з підстав призначення судом більш суворого покарання, ніж узгоджене сторонами угоди, ухвалення вироку без його згоди на призначення покарання, невиконання судом вимог, які передбачені законом

щодо роз'яснення обвинуваченому наслідків укладення угоди, а також перевірки відповідності змісту угоди встановленим законом вимогам.

Слід зазначити, що у кримінальному процесуальному законодавстві Федеративної Республіки Німеччини (далі – ФРН) правова позиція щодо цього питання визначена по-іншому. Так, у постанові Великої колегії Федерального Верховного суду ФРН від 03.03.2005 наголошено, що відмова від можливості оскарження вироку не може бути складовою частиною судової угоди, та, навпаки, після кожного вироку, заснованого на судовій угоді, суд зобов'язаний роз'яснити засудженому, що він, незалежно від угоди, вільний у своєму рішенні оскаржити вирок у відповідній інстанції. Вказана позиція була законодавчо закріплена у ст. 257 КПК ФРН [10, с. 371–372].

Отже, проведена робота дозволяє дійти **висновку**, що укладення угоди між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим про визнання винуватості є важливою умовою збереження ефективного функціонування судової

системи. Угода про визнання винуватості створює умови для, по-перше, співпраці підозрюваного чи обвинуваченого з правоохоронними органами і, як наслідок, викриття більшої кількості кримінальних правопорушень, запобігання, виявлення чи припинення кримінальних правопорушень; по-друге, швидкого здійснення досудового розслідування; по-третє, раціонального розгляду кримінального провадження в суді першої інстанції; по-четверте, розвантаження судів апеляційної інстанції судовими справами, оскільки ухвалений вирок на підставі угоди про визнання винуватості має значно менше правових підстав для його оскарження в апеляційному та касаційному порядку.

Подальшого наукового дослідження потребують питання щодо визначення проблеми застосування угоди про визнання винуватості між прокурором та підозрюваним чи обвинуваченим у вітчизняному кримінальному процесі, а також окреслення основних шляхів удосконалення кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості.

Список використаних джерел

1. Конституція України : закон України від 28 черв. 1996 р. № 254К/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Аналітичний збірник статистичної інформації органів досудового розслідування за 10 місяців 2014 року [Електронний ресурс] // Генеральна прокуратура України : [офіц. сайт]. – Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua/ua/erdr.html>.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10. – Ст. 88.
4. Соловей Г. В. Змагальність сторін у кримінальному процесі : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Соловей Галина Василівна. – Харків, 2014. – 20 с.
5. Уголовно-процесуальный кодекс Республики Молдова : закон от 14 марта 2003 г. № 122-XV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravo.org.ua/files/.pdf>.
6. Сіроткіна М. В. Щодо проблемних питань укладення угод в кримінальному провадженні / М. В. Сіроткіна // Адвокат. – № 3 (162). – 2014. – С. 32–36.
7. Повзик Є. В. Правові наслідки визнання підозрюваним, обвинуваченим своєї вини (порівняльно-правове дослідження) : монографія / Є. В. Повзик. – Харків : Право, 2014. – 224 с.
8. Кримінальний кодекс України : закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.
9. Пушкар П. В. Угода про визнання вини у сучасному кримінальному процесі: порівняльно-правове дослідження : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Пушкар Павло Валентинович. – Київ, 2005. – 182 с.
10. Головнієнков П. Судові угоди в німецькому кримінальному процесі / П. Головнієнков // Право України. – 2012. – № 1/2. – С. 369–374.

Надійшла до редколегії 15.12.2014

НОВАК Р. В. УГОЛОВНОЕ ПРОИЗВОДСТВО НА ОСНОВАНИИ СОГЛАШЕНИЯ О ПРИЗНАНИИ ВИНОВНОСТИ

Определены основные этапы заключения соглашения о признании виновности, очерчен порядок рассмотрения соглашения о признании виновности в суде первой инстанции, указаны субъекты, которые вправе заключать такое соглашение, охарактеризованы правовые последствия заключения соглашения о признании виновности в уголовном производстве. Сделан вывод, что соглашение о признании виновности создаёт условия для сотрудничества подозреваемого или обвиняемого с правоохранительными органами и, как следствие, разоблачения большего количества уголовных преступлений, быстрого осуществления досудебного расследования, рационального рассмотрения уголовного производства в суде первой инстанции и т. д.

Ключевые слова: соглашение о признании виновности, суд, прокурор, подозреваемый, уголовное производство.

NOVAK R. V. CRIMINAL PROCEEDINGS ON THE BASIS OF GUILT AGREEMENT

Legal consequences of concluding the agreement are analyzed; the rules of punishment assignment agreed between the suspect or accused and the prosecutor while reaching the agreement are characterized.

The objective of the article is to define the main stages of a guilt agreement conclusion, to realize comparative and legal analysis of domestic and international legislation concerning the procedure of guilt agreement's application.

The methodological basis of the article is a set of general and specific methods of research. Structural and logical method was used for the development and characteristics of the seven stages of concluding the guilt agreement. Formal and legal, dialectical methods were used to determine the role of the defense counsel, victim and other participants of the criminal proceedings while concluding the guilt agreement. Comparative and legal method allowed to find out the features of applying the institution of agreements in the Republic of Moldova, Federal Republic of Germany.

Based on the statistics of the activity of pretrial investigation agencies in 2013 – 2014 it is noted that the statutory possibility to conclude the agreement between the suspect or accused and the prosecutor has received positive results in the society and has become popular alternative way to solve criminal and legal conflicts.

It is pointed out that the institution of guilt agreements creates the conditions for cooperation between the suspect or accused with law enforcement agencies, fast pre-trial investigation, rational consideration of criminal proceedings in the court of the first instance, disburden courts of appeal.

Keywords: *agreement on the recognition of guilt, court, prosecutor, suspect, criminal proceedings.*

УДК 343.1(477):65.012.8

М. М. ПЕРЕПЕЛИЦЯ,

кандидат юридичних наук, доцент,

професор кафедри оперативно-розшукової діяльності

навчально-наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів кримінальної міліції

Харківського національного університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТУ СПРИЯННЯ ОСІБ ОПЕРАТИВНИМ ПІДРОЗДІЛАМ

Розглянуто проблемні питання інституту сприяння осіб оперативним підрозділам у протидії злочинності. Проаналізовано різні точки зору на значення інституту сприяння осіб для оперативно-розшукової діяльності. Наведено класифікацію сприяння осіб. Розглянуто окремі терміни, що відображають сутність цього інституту. Здійснено ретроспективний аналіз стану конфіденційного співробітництва у радянський період вітчизняної історії. Запропоновано шляхи удосконалення інституту сприяння осіб оперативним підрозділам в умовах сучасності.

Ключові слова: *інститут сприяння осіб оперативним підрозділам, конфіденти, оперативно-розшукова діяльність, шляхи удосконалення.*

Інститут сприяння осіб оперативним підрозділам у протидії злочинності має досить давню історію. Але лише сьогодні можна сказати, що цей інститут поступово знаходить своє відображення на законодавчому рівні. У багатьох країнах поступово відходять від практики обмеження доступу до такої теми, як співробітництво осіб із правоохоронними органами, вносячи концептуальні питання його регулювання до чинного законодавства [1, п. 2 ст. 15, ст. 17, 18]; 2–5]. При цьому динамічний розвиток суспільства зумовлює постійну потребу у зміні діючих правовідносин. Саме таким змінам, які назріли в контексті вдосконалення інституту сприяння громадян оперативним підрозділам, присвячено цю роботу.

Дослідження згаданого інституту проводили такі вітчизняні вчені, як К. В. Антонов, О. М. Бандурка, О. Ф. Долженков, В. П. Захаров, А. М. Кислий, І. П. Козаченко, В. А. Некрасов, Д. Й. Никифорчук, В. Л. Ортинський, М. А. Погорецький, В. О. Сілюков, О. П. Снігерьев, Ю. Е. Черкасов, В. В. Шендрик та ін. Проблеми залучення громадян до конфіденційного співробітництва присвячено праці радянських учених В. М. Аتماжитова, І. І. Басецького, В. Г. Боброва, Б. Є. Богданова, В. П. Бож'єва, Д. В. Гребельського, Ю. Ф. Кваші, А. Г. Лескаря, В. А. Лукашова, С. С. Овчинського, В. Л. Шульца тощо. Різні аспекти застосування негласного апарату в оперативно-розшуковій діяльності розглядали дослідники зі США: Джім Кьюрі,